

СЕКЦІЯ 11

ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

*Керівник секції: завідувач кафедри адміністративного і фінансового права,
д. ю. н., професор Л.Р. Біла-Тіунова*

*Секретар секції: лаборант кафедри адміністративного і фінансового права
А.В. Назарчук*

КІВАЛОВ СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор юридичних наук, академік НАПрН України*

КОНТРОЛЬ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Належний стан публічного адміністрування має бути пріоритетним для будь-якого управлінського апарату і спеціального обґрунтування дана теза не потребує. Натомість, інституційний та правовий механізми забезпечення контрольної діяльності в Україні характеризується казуїстичними тенденціями невідповідності існуючого стану суспільних відносин до моделі управління, яку намагаються впровадити в останні роки. Публічне адміністрування не може існувати ізольовано від суспільного розвитку. На формування інституційно-правових засад публічного адміністрування впливає ряд факторів, які його трансформують та наділяють новими характеристиками. А це, крім іншого, потребує впровадження ефективних форм контролю з боку суб'єктів публічної адміністрації. В умовах політичної нестабільності, недосконалої чинного законодавства, малоефективної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства актуалізується вивчення контролю як напрямку діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Контроль, який здійснюють суб'єкти публічної адміністрації є діяльністю, яку спрямовано на своєчасне виявлення та ліквідацію факторів, що заважають ефективному здійсненню функцій держави та місцевого самоврядування, унеможливаючи забезпечення належного рівня забезпечення публічних інтересів.

Загалом контроль є терміном, який відображає дотримання законності у конкретно визначених суспільних відносинах з конкретно

визначеним їх складом. Ефективність здійснення контрольної діяльності суб'єктами публічної адміністрації опосередковує якість функціонування останніх. Контроль у широкому розумінні є діяльністю щодо забезпечення відповідності стану керованого суб'єкта прийнятим управлінським рішенням та відповідності функціонування суб'єкта владних повноважень закону.

У теорії адміністративного права виокремлено наступні специфікації використання терміну «контроль»: як функція публічного адміністрування, функція конкретного владного суб'єкта, специфічна діяльність, система спостережень та перевірок та засіб забезпечення законності. Кожна із вказаних дефініцій використання терміну «контроль» є вірною, при цьому, відмінність між ними проявляється у виборі поняття, яке детермінується через ознаку контролю.

Метою здійснення контролю, який здійснюють суб'єкти публічної адміністрації є: набуття об'єктивної інформації про стан дотримання законності у сфері; дослідження набутої інформації на предмет виявлення і припинення фактів порушень чинного законодавства, встановлення причин та умов, що сприяють їх вчиненню; порівняння досягнутих результатів з попередніми та очікуваними; недопущення нових порушень і шкідливих наслідків; виявлення осіб винних у порушенні належного стану суспільних відносин тощо.

До ознак контролю, що здійснюється суб'єктами публічної адміністрації можна віднести наступні: 1) публічно-владний характер, що забезпечується здійсненням контролю від імені та в інтересах держави на підставі застосування публічно-владних повноважень, якими наділені суб'єкти законом; 2) законність, що виражено у нормативному закріпленні правомочності суб'єктів здійснювати діяльність, змістом якої є контроль; 3) об'єктивність, що має вияв у незалежності та неупередженості суб'єктів при здійсненні діяльності, яку спрямовано на досягнення мети контролю; 4) всесторонність, яка забезпечується оцінкою за діяльністю контрольованого суб'єкта із позиції законності, доцільності, ефективності; 5) забезпечення можливістю втручання контролюючого суб'єкта у діяльність контрольованого тощо.

Метою контролю є виявлення помилок у процесі управління, їх своєчасне виправлення і недопущення повторення, а також забезпечення відповідності між поставленими цілями та фактичними діями учасників адміністративного права.

Принципами контролю, що здійснюється суб'єктами публічної адміністрації є основні ідеї, положення, вимоги, що характеризують зміст суспільних відносин, які складаються в сфері своєчасного виявлення та усунення факторів, що заважають ефективному здійсненню управлінської діяльності та/або унеможливають забезпечення належного рівня публічного інтересу. В залежності від сфери суспільних відносин, у якій здійснюється контроль можна виокремити загальні та спеціальні принципи контролю. Загальними принципами є ті принципи, що характерні для контролю як соціально-правового явища. До загальних принципів відносяться наступні: принцип верховенства права; прин-

цип об'єктивності; принцип доцільності; принцип своєчасності; принцип ефективності.

Спеціальними принципами контролю є принципи, що визначають засади здійснення контролю у конкретно-визначених суспільних відносинах. Характерною ознакою спеціальних принципів є їх конкретне закріплення у нормативно-правових актах різної юридичної сили. Наприклад, Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» до основних принципів державного контролю у сфері господарської діяльності віднесено: пріоритетність безпеки перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності; підконтрольність і підзвітність органу державного контролю відповідним органам державної влади; рівність прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання; гарантування прав суб'єкта господарювання тощо. Виходячи зі змісту правового регулювання, можливо виокремити й інші спеціальні принципи контрольної діяльності, а саме: принципи державного фінансового контролю (закріплено Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»); принципи державного санітарного та епідемічного контролю (закріплено Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»); принципи державного контролю за якістю харчових продуктів (закріплено Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»); принципи державного архітектурно-будівельного контролю (закріплено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю») тощо.

Щодо градації контролю як напряму діяльності суб'єктів публічної адміністрації, то її можна здійснити на основі наступних підстав: в залежності від суб'єкта контролю (державний та муніципальний контроль), об'єкта контролю (контроль за дотриманням прав і свобод людини та громадянина (контроль за реалізацією прав і свобод людини та громадянина, контроль за притягненням до відповідальності за порушення прав і свобод людини та громадянина, контроль за наданням публічних послуг тощо), характеру зв'язків між контролюючим суб'єктом та підконтрольним (зовнішній та внутрішній контроль), специфіки суспільних відносин щодо яких здійснюється контроль (екологічний контроль, фінансовий контроль, митний контроль, контроль за застосуванням законодавства про запобігання та протидію корупції; санітарно-епідеміологічний контроль, архітектурно-будівельний контроль тощо), тривалості державного контролю (постійний контроль, тимчасовий контроль, періодичний контроль, разовий контроль), в залежності від стадії діяльності, що підлягає державному контролю (попередній контроль, поточний контроль, наступний контроль). Будь-який вид контролю одночасно можна класифікувати в залежності від різних критеріїв градації.

Виходячи з практичного значення якості та ефективності контролю, який здійснюється суб'єктами публічної адміністрації вбачається доцільним подальше вивчення міжнародного досвіду провадження

контрольної діяльності та втілення кращих практик в правову дійсність Української держави.

Список використаної літератури:

1. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

Ключові слова: контроль, суб'єкт публічної адміністрації, публічне адміністрування, публічні інтереси, принципи контролю.

Ключевые слова: контроль, субъект публичной администрации, публичное администрирование, публичные интересы, принципы контроля.

Key words: control, subject of public administration, public administration, public interests, principles of control.

БЛА-ТІУНОВА ЛЮБОВ РОМАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор юридичних наук, професор*

НАЗАРЧУК АНАСТАСІЯ ВАЛЕРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
студентка 4 курсу факультету цивільної та господарської юстиції*

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Становлення демократичної, правової, соціальної держави, інтеграція України в Європейське співтовариство, здійснення адміністративної реформи і реформи системи державної служби передбачають підготовку державних службовців, які здатні неухильно відстоювати права і свободи людини і громадянина і які володіють професійними вміннями і навичками, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях, аналітичних здібностях та майстерності застосування засобів і методів управлінської науки, стратегічним мисленням та особистісними якостями, необхідними для прийняття та успішної реалізації управлінських рішень. Запорукою професійності державних службовців є постійне професійне навчання.

Система професійного навчання базується на принципах: обов'язковості та безперервності професійного навчання протягом проходження державної служби та служби в ОМС, роботи в державних органах, здійснення повноважень депутата місцевої ради; цілеспрямованості, прогностичності та випереджувального характеру; інноваційності та практичної спрямованості; індивідуалізації та диференціації підходів до навчання; відкритості та академічної добротності; набли-